

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
МАРІУПОЛЬСЬКА МІСЬКА РАДА
ГО «ФОНД РОЗВИТКУ МАРІУПОЛЯ»
АРИЕЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, Ізраїль
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВИЩА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ ТА ГУМАНІТАРИСТИКИ (WSEH), Республіка Польща
ДУНАЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ (EIDV), Словацька Республіка
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЦІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (EUST), Республіка Польща
ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ З РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА БІЗНЕС-ОСВІТИ
АСОЦІАЦІЯ СПРИЯННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ «SPACETIME»

СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВНОГО ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

**Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Маріуполь, 9 жовтня 2020 р.)**

Маріуполь
2020

Редакційна колегія:

Голова – *Марова С. Ф.*, д.держ.упр., професор, голова оргкомітету, ректор Донецького державного університету управління;

Заступник голови – *Балуєва О. В.*, д.е.н., професор, заступник голови оргкомітету, проректор з наукової роботи Донецького державного університету управління

Члени ради:

Токарева В. І., д.держ.упр., професор, проректор з науково-педагогічної роботи Донецького державного університету управління;

Смирнова І. М., д.пед.н., доцент, заступник директора з науково-педагогічної роботи Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія»;

Солоха Д. В., д.е.н., професор, декан факультету економіки Донецького державного університету управління;

Дятлова В. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Донецького державного університету управління;

Черниш О. І., д.держ.упр., професор, завідувач кафедри менеджменту невиробничої сфери Донецького державного університету управління;

Стойка А. В. д.держ.упр., професор, завідувач кафедри туризму Донецького державного університету управління;

Тарасенко Д. Л., д.е.н., доцент, декан факультету права і публічного управління Донецького державного університету управління;

Маслов І. З., к.т.н., механік I-го розряду, завідувач кафедри судових енергетичних установок і систем Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія»;

Калініна І. В., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін Донецького державного університету управління;

Никифоренко Н. О., к.і.н., доцент, завідувач кафедри соціології управління Донецького державного університету управління;

Хороших В. В., к.держ.упр., доцент, завідувач кафедри маркетингу Донецького державного університету управління;

Драгомірова Є. С., к.е.н., доцент, доцент кафедри туризму Донецького державного університету управління;

Ткаченко О. Г., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Донецького державного університету управління.

Затверджено рішенням Вченої ради Донецького державного університету управління від 01.10.2020 р. № 2.

С 83 *Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання) м. Маріуполь, 9 жовтня 2020 р. Маріуполь. 2020. 442 с.*

У збірнику представлені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку». Наведено погляди представників органів державної та місцевої влади, наукової спільноти та практиків щодо проблем формування стратегічного потенціалу державного та територіального розвитку та пошуку шляхів їх вирішення. Матеріали будуть корисними для науковців, практиків, керівників підприємств, викладачів вищої школи, аспірантів, студентів.

УДК 314.7

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ОСНОВ РЕГУЛЮВАННЯ
МІГРАЦІЙНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД**

ЧУПРИНА О. О.,

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри маркетингу,

Донецький державний університет управління

Регулювання міграційного руху населення є можливим за умов належного організаційного і правового забезпечення. В умовах формування стратегічних основ регулювання міграційного руху населення, дослідження провідного закордонного досвіду потребує глибокого наукового вивчення, що дозволить переглянути ставлення до питань міграції, сформуванню нову парадигму та дієві механізми регулювання в цій сфері, забезпечити спрямування державної міграційної політики на розвиток національної економіки.

Зазначимо, що регулювання міграційних процесів має здійснюватися системно, тобто у відповідності до заздалегідь прийнятої стратегії.

Звертаючи увагу на досвід формування міграційної політики в країнах Європейського Союзу (ЄС), слід акцентувати увагу на тому, що вона вибудовується в рамках дотримання прав людини на вільне пересування. Така позиція отримала розвиток у багатьох європейських угодах.

У сучасній економіці, де людський капітал здобуває особливу значущість, іммігранти стають одним з важливих факторів зростання й успіхів у конкурентній боротьбі.

Дослідження особливостей імміграційної політики різних країн світу дозволили виділити два вектори, на основі яких формуються відповідні стратегії. А саме :

обмеження кількості прийнятих постійних мігрантів (за необхідності використовуються можливості тимчасової міграції або власні сили). Робочі контракти укладаються на короткий термін (до двох років з можливістю їх продовження). Після закінчення трудових контрактів мігранти повинні виїхати з країни. Громадянство приймаючих держав отримати практично неможливо, тому інтеграційні програми відсутні (наприклад, країни Перської затоки);

збільшення кількості прийнятих постійних (довгострокових) мігрантів настільки, наскільки дозволяють можливості їх інтеграції; формування і реалізація заходів, спрямованих на постійне розширення таких можливостей. В явному вигляді виявлялася в країнах класичної імміграції (наприклад, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія). При цьому чисельність іммігрантів обмежується квотами та лімітами.

Однак, слід звернути увагу, що кожна з двох позначених стратегій має свої переваги та недоліки. Тому, на практиці частіше знаходять реалізацію комбіновані стратегії, які включають в себе елементи обох зазначених вище стратегій, але особливості міграційної політики обумовлюються тим, який вектор буде прийнятий як визначальний.

Деякі експерти [1] називають сучасні міграційні стратегії гібридними, звертаючи увагу на той факт, що ще недавно можна було провести чітку межу між

постійними і тимчасовими міграційними програмами, але на даний час це зробити досить складно.

В багатьох випадках тимчасове перебування поступово переходить в постійне проживання з подальшим або одночасним отриманням громадянства. Тимчасовими сьогодні залишаються програми, в яких дозвіл на роботу або проживання видається на певний термін з можливістю обмеження кількості продовжень.

В умовах посилення міграційних викликів, а також переважання довгострокових міграційних програм в порівнянні з тимчасовими, успіх міграційної стратегії багато в чому визначається вмістом її інтеграційної компоненти [2, с. 7].

Це обумовлено тим, що політика інтеграції спрямована саме на довгострокових (постійних), а не короткострокових мігрантів.

Відмінності в діючих міграційних стратегіях відображають точку зору тих чи інших держав на процес інтеграції мігрантів до приймаючого суспільства.

У Канаді, США, Австралії, Нової Зеландії надання статусу іммігранта залишається квінтесенцією міграційної політики. Від відібраних в цих країнах за певними правилами нових постійних жителів чекають швидкої інтеграції та значного вкладу в життя приймаючих спільнот.

В ЄС статус постійного мешканця мігрант частіше отримує після тривалого періоду проживання (селекція часом), тобто після підтвердження своєї успішної інтеграції [2, с. 8].

Зростання міграційних потоків в межах ЄС призвело до необхідності формування спільної політики, яка, наряду з національною, передбачає проведення спільних заходів та єдиної загальної міграційної політики на наднаціональному рівні.

Разом з тим, країнам ЄС необхідно регулювати міжнародні переміщення населення, враховуючи реальні можливості прийому мігрантів з точки зору ринку праці, забезпечення житлом, доступу до охорони здоров'я, освіти та соціальних послуг, а також захисту від можливої експлуатації.

Розуміння того незаперечного факту, що регулювати міграційний рух населення самотужки неможливо обумовило формування зовнішньополітичного вектору міграційної політики ЄС, спрямованого на: розвиток взаємодії між країнами-членами; співпрацю з основними країнами постачальниками мігрантів; співпрацю з країнами-сусідами.

Як свідчать результати досліджень, національний рівень регулювання міграційних процесів передбачає сукупність заходів окремої держави щодо регулювання міграції, зосереджуючись на національних інтересах ринків праці.

Таким чином, імміграційна політика й правові норми країн ЄС орієнтуються на використання системного підходу, згідно з яким імміграційний контроль і прийом мігрантів узгоджуються із забезпеченням облаштованості, соціально-економічної інтеграції та адаптації, а також із вживанням зовнішніх заходів по обмеженню та попередженню потоків небажаних мігрантів.

Перенесення міграційної політики на наднаціональний рівень дозволяє простежувати зміни, проведені на загальноєвропейському рівні, та реагувати на сучасні виклики міграційного характеру без істотних затримок, спрямовуючи міграційні процеси на розвиток національних економік.

За результатами досліджень особливостей регулювання міграційного руху населення слід зазначити, що серед основних елементів міграційної політики провідних країн світу, які представляють інтерес для України, слід виокремити наступні:

розвиток співробітництва з третіми країнами;

структурування імміграції, удосконалення механізмів відбору іммігрантів (відбір претендентів, які володіють спеціальностями підвищеного попиту й високим рівнем освіти, сприяння «припливу умів» (позиція розвинених країн стосовно міграції працівників середньої та низької кваліфікації залишається досить жорсткою);

сприяння соціальній інтеграції мігрантів, проведення політики рееміграції, спрямування зусиль для повернення колишніх громадян;

розвиток навчальної міграції, яка приносить іноземні інвестиції в національну систему освіти, і стає джерелом висококваліфікованих кадрів, які адаптувалися в країні навчання;

посилення імміграційного контролю і боротьба з нелегальною міграцією; укладання договорів про реадмісію;

розвиток концепції циркулярної міграції.

Для України, в умовах активізації процесів міграційного руху населення і становлення міграційного законодавства, існуючий багаторічний закордонний досвід є серйозним матеріалом для вивчення, аналізу і адаптування на вітчизняному ґрунті.

Але відзначимо, що позитивний світовий досвід доцільно розглядати як підґрунтя для формування власної моделі стратегічного регулювання міграційного руху населення, що містить комплекс засобів регуляторного впливу, та національної міграційної політики, яка спрямована на соціально-економічний розвиток країни.

Список використаних джерел:

1. Papademetriou D., Somerville W. and Tanaka H. Immigrant-Selection Systems: The Next Generation of Economic Migration Schemes. URL: <https://www.migrationpolicy.org/research/hybrid-immigrant-selection-systems-next-generation-economic-migration-schemes>.

2. Позняк А. Реадмиссия, добровольное возвращение и реинтеграция в Украине: Пояснительная записка CARIM-East RR 2013/17. Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute. 2013. 18 с.